

อานิสงส์ล่อยกระทง เรื่องพระเจ้า ๕ พระองค์

นายสมชัย พักสุวรรณ นักภาษาโบราณชำนาญการ
หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา
ผู้ถ่ายทอด

อติเต กาเล ปุราณชาฎกั ปณจพุทธา มาตาปิตา สกุนา โหติติ ฯ

สารโว ดูกรสัปบุรุษทั้งหลาย ในบุราณชาติยังมีกาเผือกภรรยาสามมี กระทำรังอาศัยอยู่บนอุทุมพร ริมฝั่งแม่น้ำแห่งหนึ่ง สมควรแก่โพธิสัตว์จะปฏิสนธิ ครั้นนั้นพระโพธิสัตว์ทั้ง ๕ พระองค์ ถือปฏิสนธิในครรภ์แห่งนางกาเผือกพร้อมกันทั้ง ๕ พระองค์ ครั้นแม่กาเผือกทรงครรภ์ถ้วนกำหนดแล้ว กาเผือกผู้สามีก็ชวนขวยยกกระทำรังบนอุทุมพร สำเร็จแล้ว ก็พอนางกาเผือกเจ็บครรภ์ กระสันเสียวทั่วทั้งกายา ก็ประสูติออกจากครรภ์ทั้ง ๕ ฟอง ฝ่ายกาสามีภรรยาทั้งสองก็มีความรักใคร่ในบุตรทั้ง ๕ เป็นที่ยิ่ง

วันหนึ่งกาเผือกทั้งสองสามีภรรยาก็เที่ยวไปแสวงหาอาหาร สละบุตรทั้ง ๕ ไว้ในรัง ภายหลังบังเกิดพายุใหญ่พัดกิ่งพุกา รังกาก็แตกออกเป็น ๕ แห่ง แบ่งออกประคองไข่ไว้ส่วนละฟอง

ฟองที่หนึ่งล่อยมาติดอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแห่งหนึ่ง ยังมีแม่ไก่ตัวหนึ่งอยู่ที่นั่น ครั้นเห็นไข่กา จึงเก็บเอามารักษาไว้

ไข่ที่สองนั้น ลอยไปติดอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแห่งหนึ่ง ยังมีแม่นาคอยู่ที่นั่น ครั้นเห็นไข่กา จึงเก็บเอารักษาไว้

ไข่ที่สามนั้น ลอยมาติดอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแห่งหนึ่ง ยังมีแม่เต่าตัวหนึ่งอยู่ที่นั่น ครั้นเห็นไข่กา จึงเก็บเอามารักษาไว้

ไข่ที่สี่นั้น ลอยไปตามนที มาติดอยู่ริมฝั่งแม่น้ำแห่งหนึ่ง ยังมีแม่โคตัวหนึ่งอยู่ที่นั่น ครั้นเห็นไข่กา จึงเก็บเอามารักษาไว้

ฝ่ายไข่ที่ ๕ นั้น ลอยมาติดอยู่ริมแม่น้ำแห่งหนึ่ง ยังมีแม่ราชสีห์ตัวหนึ่งอยู่ที่นั่น ครั้นเห็นไข่กา จึงเก็บเอามารักษาไว้

เทว สกุนา ฝ่ายกาเผือกทั้งสอง ครั้นหายป่วยแล้วก็รีบๆ ด่วนๆ กลับมาหาบุตรทั้ง ๕ เมื่อไม่พบบุตรทั้ง ๕ แล้ว ก็พากันร้องไห้เศร้าโศกมิรู้วาย ครั้นกระทำกาลกิริยาตายไปอยู่เมืองฟ้ามีนามชื่อว่า พกาพรหมอยู่จนทุกวันนี้ ด้วยเดชบารมีที่ตนได้รักษาศีลบำเพ็ญทาน มีสันดานเชื่อมั่นในคุณพระรัตนตรัย สารุสัปปุรุษทั้งหลายพึงเข้าใจเถิด ผลศีลผลทานนั้น มีคุณานิสงส์เห็นสภาวะปานฉะนี้

บัดนี้จะว่าด้วยไข่กาทั้ง ๕ ครั้นประสูติออกจากไข่ก็กลายเป็นมนุษย์ทั้ง ๕ มีรูปทรงพร้อมด้วยบุรุษลักษณะทั้ง ๕ ประการ ก็อยู่ด้วยมารดาเลี้ยง จนอายุครบ ๑๔ ปีเป็นกำหนด ก็คิดว่าจะรักษาพรตเป็นฤๅษีมีนินาถ ประราธนาจะเป็นพระพุทธเจ้า หมายเอาพระนิพพานให้พ้นจากชาติกันดาร ชรากันดาร พยาธิกันดาร มรณกันดาร เป็นที่สำราญนิราศภัย ต่างคนก็ต่างลามารดาเลี้ยง มารดาเลี้ยงทั้ง ๕ ได้ฝากนามไปตามปฐมเหตุ

องค์ที่หนึ่ง มีนามว่าพระกัณฺฐโน เพราะมารดาเลี้ยงเป็นไก่ องค์ที่สอง มีนามว่าพระโกนาคม เพราะมารดาเลี้ยงเป็นนาค องค์ที่สามมีนามว่าพระกัสสปะ เพราะมารดาเลี้ยงเป็นเต่า องค์ที่สี่มีนามว่า พระโคตม เพราะมารดาเลี้ยงเป็นโค องค์ที่ห้ามีพระนามว่า พระสีอาริยมตไตร เพราะมารดาเลี้ยงเป็นราชสีห์

มารดาเลี้ยงทั้ง ๕ ได้ฝากนามไว้ฉะนี้ เมื่อได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า จึงทรงพระนามว่า พระกัณฺฐโน พระโกนาคม พระกัสสปะ พระโคตม พระสีอาริยมตไตร สัปปุรุษทั้งหลายได้ฟังแล้ว จงจำไว้ ฝ่ายพระโพธิสัตว์ทั้ง ๕ พระองค์ ลามารดาเลี้ยงแล้ว ก็บวชเป็นฤๅษีประพฤติพรหมจรรย์พร้อมทั้ง ๕ พระองค์ อยู่ในสังฆอันเดียวกัน แลมีที่ภูเขานั้น มีไม้ไทรต้นหนึ่ง แลภายใต้ต้นไทรนั้นราบ

เอกทิวส์ มีมาวันหนึ่งฤๅษีทั้ง ๕ คน มาประชุมกันแล้ว ต่างคนก็ต่างมีวาจาว่า ดูกรท่าน ท่านนี้มาแต่สถานที่ใด ต่างองค์ก็ต่างบอกว่า ข้าฯ มาแต่สำนักแม่ไก่ แม่นาค แม่เต่า แม่โค แม่ราชสีห์ เป็นแต่มารดาเลี้ยง แต่มารดาตัวนั้นไม่รู้ว่าอยู่ในสถานที่ใด ไม่ทราบเลย ต่างคนก็ต่างมีความรักษาซึ่งกันและกัน แล้วจึงปรึกษากันว่าเราทั้ง ๕ ต้องอธิษฐานหามารดาว่าจะอยู่ ณ สถานที่ใด ปรึกษาพร้อมกันแล้ว ก็ยกมือประนมเหนือศีโรเพฐน์ ขอมรเทเวศร์จงดลใจบิดามารดาข้าฯ ให้มาปรากฏบัดนี้

ขณะนั้นพกาพรหมอยู่ในพรหมโลกนั้น ก็บันดาลที่อยู่ให้แจ้งกระดัง ก็รู้ว่าบุตรทั้ง ๕ คิดถึงอาตมา จึงออกจากพรหมวิมาน กระทำอาการเป็นกาเผือกแล้ว ก็มาสู่ที่อยู่แห่งตน ก็มาสู่ที่อยู่แห่งบุตรทั้ง ๕ สถิตยอยู่ตรงหน้าพระฤๅษีทั้ง ๕ แล้ว จึงกล่าวแก่บุตรทั้ง ๕ ว่า พ่อเรียкмารดามีธุระอะไรหรือ ขณะนั้นพระฤๅษีทั้ง ๕ ได้ฟังจึงแจ้งความว่า ข้าฯ อยากูรู้จักบิดาฯ ข้าฯ ทั้ง ๕ ณ กาลครั้งนี้

ฝ่ายพกาพรหม จึงสำแดงเหตุแก่พระฤๅษีให้สิ้นสงสัยว่าเรานี้ เป็นมารดาท่านทั้ง ๕ เดิมมารดาเป็นกาเผือกอยู่ที่ต้นมะเดื่อ คลอดเจ้าอยู่ที่รัง แล้วเกิดลมพายุพัดกระจัดกระจาย จึงพลัดพรากจากกัน แม่นีเศร้าโศกจนดับขันธสิ้นชีวิต ขึ้นไปบังเกิดในสวรรค์ มีนามว่าพกาพรหม อย่าสงสัยเลย คือเรานี้ เป็นมารดาของท่านทั้ง ๕ ฝ่ายพระฤๅษีได้ฟัง ก็มีกายอันอ่อนน้อมพร้อมกันทั้ง ๕ แล้วนมัสการมารดาของตน

ฝ่ายพกาพรหมก็เอาด้ายดิบพันฉีกให้เป็นตีนกา แล้วก็ให้กับบุตร แล้วสั่งว่าถ้าคิดถึงมารดาถึงเดือน ๑๒ ขึ้น ๑๕ ค่ำ ให้พันด้ายดิบฉีกให้เป็นตีนกาตามประทีปลอยกระทง แผ่กุศลไปถึงมารดาเถิด

จะเป็นอันสงส์อันประเสริฐ นี่แลท่านผู้ฟังจงตั้งใจจำไว้ตามโบราณประเพณีกระทำมา จึงต้องตามประทีป
ลอยกระทง หรือพระนิพพานอันใหญ่ยิ่ง

พกาพรหมสังเสร็จแล้ว ก็กลับไปสู่สถานของอาตมา ครั้นพกาพรหมกลับไปแล้ว พระองค์
ทั้ง ๕ พระองค์ ต่างคนต่างก็ไปอยู่ที่อยู่แห่งตน รักษาศีล ๕ มิได้ขาด ครั้นสิ้นชีวิตแล้ว ก็ไปบังเกิดในดุสิตพิภพ
มีนางเทพอัปสรกัญญาแวดล้อมเป็นบริวาร ด้วยอันสงส์ศีลแลศรัทธาส่งให้สร้างบารมีมาหลายอสงไขย
กำไรแสนกัป จึงได้ไปบังเกิดในสวรรค์ทั้ง ๕ พระองค์ แล้วจะได้ตรัสแก่พระปรมาภิเชกสัมโพธิญาณ
พกาพรหมก็เอาบาตร แลผ้าไตรมาถวายทุกๆ พระองค์ พระพุทธเจ้าทั้ง ๕ พระองค์ เมื่อได้ตรัสแก่
พระปรมาภิเชกสัมโพธิญาณนั้น จะได้ร่วมพระพุทธรูปเดียวกันนั้นหาไม่ได้ ย่อมต่างพุทธรูปต่างกัน

พระกัณฺโถ ปฏินิในเมืองเขตนคร พระบิดาชื่อ ปัตโตทิตโตพรหมณ์ พระมารดาชื่อ
นางวิสาขพรหมณี ภรรยาชื่อนางราชเทวี บุตรชื่ออุคคกุมาร พระองค์ขึ้นราชรถออกบรรพชา กระทำเพียร
๔ เดือน จึงได้ตรัส ณ ร่มไม้ราชพฤกษ์ เป็นไม้มหาโพธิ สูง ๓๖ ศอก พระรัศมีที่แผ่ไป ๑ โยชน์ พระอัคร
สาวก ชื่อว่า ทุนทเถร แลการทาสเถร อุปัฏฐากชื่อมหาพุทฺธเถร อัครสาวกชื่อนางสามาเถรี แลนางภาวเถรี
พระองค์สูง ๔๐ ศอก พระชนมายุศัหมื่นปี จึงเข้าสู่พระนิพพาน

พระโกนาคมนั้น เกิดในเมืองโสณินคร พระบิดาชื่อว่า ยัญจัตโตทิตโตพรหมณ์ พระมารดาชื่อ
อุคคพรหมณี ภรรยาชื่อ รูปวดีพรหมณี บุตรชื่อ สัททาหกุมาร พระองค์ทรงช้างออก
บรรพชา กระทำเพียร ๖ เดือน จึงได้ตรัส ณ ร่มไม้มะเดื่อ เป็นไม้มหาโพธิ สูง ๔๒ ศอก พระอัครสาวกชื่อ
อภัยโสณเถรี อุปัฏฐากชื่อว่า โสทียเถร อัครสาวกชื่อ กุมุทิเถร แลอุตรเถรี พระองค์สูง ๓๐ ศอก
พระชนมายุ ๓ หมื่นปี จึงเข้าสู่พระนิพพาน

พระพุทธกัสสปะ เกิดในเมืองพาราณสี พระบิดาชื่อ พรหมทัตโตพรหมณ์ พระมารดาชื่อ
ทันทวดีพรหมณี ภรรยาชื่อสุมันทาเทวี บุตรชื่อชีวิตเสนกุมาร เทพดาชะลอปราสาทออกบรรพชา กระทำ
เพียร ๗ วัน ก็ได้ตรัส ณ ร่มไม้ไทร ร่มไม้ไทรเป็นไม้มหาโพธิ บัลลังก์สูง ๑๕ ศอก อัครสาวกชื่อ ติสสเถร แล
ภารัททาเถร อุปัฏฐากชื่อ มหาสัปนิเถร อัครสาวกชื่อ นางอรุณเถรี พระองค์สูง ๒๐ ศอก พระชนมายุ
๒ หมื่นปี จึงเข้าสู่พระนิพพาน

พระโคตม เกิดในเมืองกบิลพัสดุ์ พระพุทธบิดาชื่อ ท้าวศิริสุทโธทนะ พระมารดาชื่อ นาง
ศิริมหามายา ภรรยาชื่อพิมพา บุตรชื่อราहुล พระองค์ทรงม้าออกบรรพชา กระทำเพียรอยู่ ๖ พรรษา ก็ได้
ตรัส ณ ร่มไม้โพธิ์ เป็นไม้ศรีมหาโพธิ บัลลังก์สูง ๑๕ ศอก อัครสาวกเบื้องขวาชื่อ สารีปุตตเถระ เบื้องซ้าย
ชื่อว่า โมคคัลลานเถระ พระอานนท์เป็นอุปัฏฐาก พระองค์สูง ๑๘ ศอก พระชนมายุได้ ๘๐ ปี จึงเข้าสู่พระ
นิพพาน

พระศรีอาริยมตไตร เกิดในเมืองเกตุมวดี พระบิดาชื่อ สุพรหมพรหมณ์ปุโรหิต พระ
มารดาชื่อนางพรมมุณีพรหมณี ภรรยาชื่อ จันทมุขี บุตรชื่อ พรมวณณะ พระองค์ชะลอปราสาทออก
บรรพชา กระทำเพียรอยู่ ๑ วัน ก็ได้ตรัส ณ ร่มไม้กาเกทิง เป็นไม้มหาโพธิ บัลลังก์สูง ๒๐ ศอก สาวกเบื้อง
ขวาชื่อ อโศกเถระ เบื้องซ้ายชื่อ สุพรหมเทวเถระ อัครสาวกอีก ๒ องค์ คือ เบื้องขวา ประทุมมาภิษุณี

องค์หนึ่ง เปื้องซ้ายชื่อ สุนนากฤษณีก้องหนึ่ง อุปัญญากอีก ๒ คน คือ สาวดีอุบาสิกาคนหนึ่ง สังฆอุบาสิกาคนหนึ่ง พระองค์สูง ๘๘ ศอก พระชนมายุ ๘ หมื่นปี จึงเสด็จเข้าสู่พระนิพพาน ฯ

ด้วยอำนาจผลศีลผลทานที่ตนได้สร้างสมอบรมมาแล้วแต่หลัง ตั้งอาตมภาพรับทานวิสาขนา
มาในเรื่องราวแห่งพระเจ้า ๕ องค์ ก็สมมติว่าจบลงเท่านี้ ฯ เอวัง ก็มีด้วยประการฉะนี้.

พระอานิสงส์ล่อยกระทรงเรื่องพระเจ้า ๕ พระองค์. หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา.

หนังสือใบลาน ๑ ผูก. อักษรขอม. ภาษาไทย-บาลี. เส้นจาร. ฉบับล่องชาด.

ม.ป.ส. ม.ป.ป. เลขที่ นม.บ. ๓๙๐/๑.